

Sonnenmensch

Autor: Václav Jan

Co to bylo za lidi? Heidegger, **Pound**, **Céline**, **George**, **Hamsun**, **Wagner**, **Spengler**? Nejskvělejší německý filosof, největší americký básník, nejoriginálnější francouzský romanopisec, nejslavnější norský spisovatel? Skladatelé, vizionáři, renesanční osobnosti. A všechno fašisti nebo protofašisti! Co třeba tenhle ten prokletý Nietzsche? Tolik opovržení davem, tolik zhnusení člověkem, ba snad nenávisti!? Ale když pronikneme tou jeho cynickou přímočarostí kamsi dšpod, nebo snad vzhůru, je tam tolik lásky k člověku, tolik starosti o něj, tolik zoufání si nad tím, jak nám to *Bytí* kazí všichni ti kramáři, křesťané, krávy, ženy, Angličané a jiní demokraté. Je to možné, tolik pohrdání a něhy zároveň? Jinak je to: je vůbec možné, aby to tak nebylo v Člověku, když se na chvíli zastaví a přemýšlí o světě, a přitom také myslí? Jen vrcholně rozcitlivěly cynik pronikne analýzou až k popisu nejtrapnější malosti, na kterou stydno jen pomyslet. A vrcholná imaginace ratia, zejména vrtá-li se analyticky v člověku, je vždy schopna i hloubky emoce syntetizující všechny ty lítosti nad *lidmi* v tvrdě vyřčený, ale přece soucit s *člověkem*. A to už je i pochopení – a snad i odpuštění. A naopak, vidí-li ten vzývavec tak jasně z nadhledu všechen balastní kontext, a zase potenciál, a jiskří v něm radost nad hemžením v tušeném, a ano, zahlédnutém řádu věcí, není možné, aby byl zároveň tak mdlým a přehlédl ubohost jediného každého osudu **dvounohého hmyzu**.

Stejně tak nesmyslná je otázka, co ti Němci, takový přece, jak známo, kulturní národ (zpravidla jsou teď pro kontrastní efekt jmenováni nějakí ti poetové, hudebníci a humanisté vůbec), a *ejhle*, kde se najednou vzal nějaký Hitler, aby svedl národ Goethův úplně do blba a inicioval v něm barbarství? Inu, i národ ve všech směrech nejzajímavější ve svém *vita contemplativa* dokáže být smírný, ba moudrý, aby zůstal – se vším prominutím! – nadřazený jen přirozeností své existence. Ale ono to jde, dokud vás ostatní nechají s pokojem, dokud ten, jenž se i vaším jménem postavil (čelem!) na odpor *usuře*, nerozpozná v pacifismu Němců vlastnost spíše suicidální nežli povznášející. Právem? O tom mnozí soudí různě, kterémuž právu by snad mohli přitakat dokonce i ti *Tolerantní*.

Třeba takový Ezra Pound, dokud byl ještě Přítomen:

„Tahle válka nezačala v roce 1939. Je součástí tisícileté války mezi lichváři a kýmkoli, kdo dělá poctivou každodenní práci rukama či intelektem.“ (**Ezra Pound: Přítomen!**, *Délský potápěč 2024, str. 40*)

Každopádně – zcela obecně vzato, samozřejmě – když vás chutě poníží, vyhladoví, rozeberou, okradou, a nádavkem zesměšní, poplivou a s gustem zakomplexovaného primitiva kopou do žeber a do rozkroku, když už ležíte na zemi, pak vám rupnou nervy a řeknete si dost. A je tu Blitzkrieg, puštěný ze řetězu a posléze obrácený proti vám všemi těmi Spojenci, co se semkli, aby bylo jasno, že nad ně se už nikdá nikdo vyvyšovat nebude. Bolševici i kapitalisti, černí i bílí, Východ i Západ, čapkovský malý český člověk i mezinárodní oligokracie, Indiáni i Švédi, Řekové i Rusové, a mezi všemi těmi pak ti odnikud a všude, a vždycky nejpostiženější.

Mimochodem, jaké je to roztomilé, když dnes nechceme a dost dobře nemůžeme (zatím) úplně vymazat Nietzscheho a spol. z dějin evropského myšlení, prostě si je *přivlastníme*. Čili víme, že *on* nebyl antisemita ani nic podobně děsivého. Dokládá se to výroky typu „Nietzsche řekl všechno, a také opak všeho“ (Giorgio Colli). A je to! Jistě, z každého se dá zpětně vytlouci, co se žádá, a ještě to šikovně uvést do příslušných souvislostí a vynést kýžený osvobozující rozsudek. To jenom ti druzí kdysi některé myslitele *zneužívali a dezinterpretovali* pro ty jejich *zvrácené ideologie*. Falešníci, kteří bohorovně trousí věty typu „Nietzsche (dosad si požadované jméno) byl zneužíván nacisty a byl v tom naprosto nevinně“, by ho dnes za jeho první příspěvek na sociální síti jistojistě nahlásili za porušování pravidel komunity a asi taky na nejbližší Polizeistation.

Kéž bychom i dnes mohli říkat všechno, a také opak všeho!

Ale hlavně klid, milí antifašisté. Hitlerismus nemohl a nemůže uspět. Vychází z Nietzscheho, z Georga, z Wagnera, a obsahuje všechno pohrdání masovým člověkem, jeho slabostí, přízemností a materialismem. Donutit lidi, aby se vzdali toho všeho, byl i pro Vůdce nadpozemský úkol. Jen chvíli mu připadlo, že snad je možné z davu udělat *nezlomný Volk*. Postavil slavobránu na cestě proti času do dimenze, kde prý může objevit a vypěstovat v sobě nadčlověka každý soukmenovec, který v sobě nese jeho potenciál. Už, už – právě tak blízko této transformaci snad byly miliony věřících, k procitnutí do nové reality, kde slovo je čin a má tudíž božský význam. Tak jako se někdy ve vzácných chvílích cítíme na dotek, na myšlenku, na jeden dovnímaný záchvěv z neznáma přiblížení k nirváně, k zásadnímu vnitřnímu prožitku, k vysvobození od zneužívaného podvědomí k jen tušenému nadvědomí, k *nadexistenci*. A náhle je ten záchvěv pryč... nevratně. Snad ho odnesl vítr, snad tma, snad ten prchavý okamžik přerušil náhodný zvuk či zlý úmysl. Byl to *jedinečný, výjimečný, a neopakovatelný* moment. Tak jako měl být jedinečný jeho Zločin. Jakmile zmizel a vyprchal, muž proklel heroismus a vysmál se vznešenosti, aby nemusel vysmát a proklít Sebe sama.

Psáno pro Délský potápěč